ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
NIAL FENNELLY
της 27ης Ιουνίου 1996 *

1. Με την παρούσα αίτηση προς έκδοση προδικαστικής αποφάσεως τίθεται το ζήτημα αν συμβιβάζονται προς την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών που διασφαλίζεται με τη Συνθήκη ορισμένες γερμανικές διατάξεις οι οποίες, μεταξύ άλλων, απαγορεύουν την παροχή υπηρεσιών εισπράξεως απαιτήσεων κατόπιν δικαστικής αποφάσεως στη Γερμανία από επιχειρήσεις που ασχολούνται κατ' επάγγελμα με την είσπραξη απαιτήσεων, αν δεν έχουν προσλάβει δικηγόρο.

I — Το πραγματικό και το νομικό πλαίσιο

2. Κατά το άρθρο 828 του Zivilprozeßordnung (γερμανικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, στο εξής: ZPO) της 30ής Ιανουαρίου 1877, όπως ισχύει από τις 12 Σεπτεμβρίου 1950 [1], για τις δικαστικές ενέργειες που αφορούν την αναγκαστική εκτέλεση προς ικανοποίηση απαιτήσεων (δηλαδή την έκδοση αποφάσεως περί αδείας κατασχέσεως στα χέρια του οφειλέτη ή τρίτου) αρμόδιο στη Γερμανία είναι το Amtsgericht (Ειρηνοδικείο). Σύμφωνα με το άρθρο 78 του ZPO, η πρόσληψη Rechtsanwalt (δικηγόρου) είναι υποχρεωτική μόνον ενώπιον των Landgerichte (Πρωτοδικείων) και όλων των ανώτερων δικαστηρίων. Το άρθρο 79 του ZPO, το οποίο εφαρμόζεται και ως προς το Amtsgericht, αναφέρεται στην Parteiprozeß (τη δίκη στην οποία δεν είναι υποχρεωτική η παράσταση δικηγόρου) και ορίζει ότι:

«Εφόσον δεν είναι υποχρεωτική η εκπροσώπηση από δικηγόρο, οι διάδικοι μπορούν να ενεργούν τις διαδικαστικές πράξεις οι ίδιοι ή να διορίζουν ως πληρεξούσιο πρόσωπο που έχει την ικανότητα να παρίσταται σε δικαστήριο.»

Στις υποθέσεις όπου «δεν είναι υποχρεωτική η εκπροσώπηση από δικηγόρο» περιλαμβάνονται οι αιτήσεις για «Pfändungs-und Überweisungsbeschluß» («άδεια κατασχέσεως στα χέρια του οφειλέτη ή τρίτου») βάσει του άρθρου 828 [2].

3. Ο Rechtsberatungsgesetz (γερμανικός νόμος περί δικηγόρων και νομικών συμβούλων, στο εξής: RBerG) της 17ης Δεκεμβρίου 1935 [3]

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

1 — *BGBL*, σ. 533.

2 — Η απόφαση για τη χορήγηση της άδειας αυτής αντιστοιχεί στην «attachment order» των δικαστηρίων του αγγλοσαξονικού δικαίου ή στη «saisie-arrêt» ορισμένων νομικών συστημάτων χωρών της ηπειρωτικής Ευρώπης. Χάριν ευκολίας θα αναφέρεται στο εξής ως «άδεια κατασχέσεως».

3 — *BGBL*, σ. 1478.

ορίζει στο άρθρο 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, ότι:

«Μόνον τα πρόσωπα τα οποία έχουν λάβει άδεια από την αρμόδια αρχή μπορούν να αναλαμβάνουν κατ' επάγγελμα — (...) αντί αμοιβής ή δωρεάν — την επιμέλεια νομικών υποθέσεων τρίτων, περιλαμβανομένης της παροχής νομικών συμβουλών και της εισπράξεως απαιτήσεων τρίτων ή απαιτήσεων που εκχωρούνται προς είσπραξη. Κάθε άδεια χορηγείται για έναν μόνο τομέα δραστηριοτήτων:

(...)

5. σε επιχειρήσεις εισπράξεως προς τον σκοπό εξωδίκου ικανοποιήσεως απαιτήσεων (γραφεία εισπράξεως),

(...)

Η δραστηριότητα μπορεί να ασκείται μόνον υπό την επαγγελματική ιδιότητα που προβλέπεται στην άδεια.»

Το άρθρο 1, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του RBerG ορίζει ότι η άδεια μπορεί να χορηγηθεί μόνον εάν ο αιτών διαθέτει την αναγκαία αξιοπιστία, προσωπική ικανότητα και πείρα και εάν η ζήτηση δεν καλύπτεται ήδη επαρκώς από άτομα που ασκούν το οικείο επάγγελμα [4]. Βάσει του άρθρου 1, παράγραφος 3, ο νόμος αυτός δεν επηρεάζει, μεταξύ άλλων, τις επαγγελματικές δραστηριότητες των δικηγόρων.

4. Το αποτέλεσμα του συνδυασμού των διατάξεων αυτών είναι ότι μπορεί να επιτρέπεται σε επιχειρήσεις να παρέχουν υπηρεσίες εξωδικαστικής εισπράξεως απαιτήσεων στη Γερμανία [5]. Πάντως, όταν επιδιώκεται η κατόπιν δικαστικής αποφάσεως είσπραξη απαιτήσεως, απαιτείται η πρόσληψη δικηγόρου [6].

5. Στις 29 Δεκεμβρίου 1992 εκδόθηκε υπέρ της Reisebüro Broede (στο εξής: Broede), τη δανείστρια της κύριας δίκης, η οποία είναι ταξιδιωτικό πρακτορείο χωρίς νομική προσωπικότητα, με έδρα την Κολωνία, προσωρινώς εκτελεστή απόφαση κατά του οφειλέτη της κύριας δίκης, ονόματι Gerd Sandker (στο εξής: οφειλέτης). Στις 8 Μαΐου 1994, προς εκτέλεση της εν λόγω αποφάσεως, η Broede ανέθεσε την υπόθεση στην INC Consulting SARL (στο εξής: INC) και την εξουσιοδότησε να λάβει όλα τα προσήκοντα αναγκαία μέτρα εισπράξεως μέχρι

4 — Η τελευταία προϋπόθεση ισχύει μόνο για τους ασκούντες το επάγγελμα οι οποίοι δεν είναι κοινοτικοί υπήκοοι ή υπήκοοι κράτους του ΕΟΧ.

5 — Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο εκπρόσωπος της Γερμανίας εξήγησε ότι η έκφραση «κατ' επάγγελμα» σημαίνει συνήθως υπηρεσία η οποία παρέχεται κατ' επανάληψη· σύμφωνα όμως με τη νομολογία του Bundesgerichtshof, η αποδοχή αμοιβής και μόνον αρκεί για να υπάρχει κατ' επάγγελμα παροχή υπηρεσίας.

6 — Ο εκπρόσωπος της Γερμανίας πληροφόρησε το Δικαστήριο, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι η κατόπιν δικαστικής αποφάσεως είσπραξη απαιτήσεων στη Γερμανία από επιχειρήσεις εισπράξεως απαιτήσεων «απαγορεύεται ρητά». Συγκεκριμένα, έγινε μνεία του άρθρου 3 της Bundesrechtsanwaltordnung (ομοσπονδιακής γερμανικής ρυθμίσεως περί δικηγόρων, στο εξής: BRAO), το οποίο ορίζει ότι δικηγόροι είναι οι ανεξάρτητοι επαγγελματίες νομικοί σύμβουλοι, στους οποίους κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να αναθέτει την εκπροσώπησή του επί όλων των νομικών υποθέσεων, και ιδιαίτερα ενώπιον δικαστηρίου.

την πλήρη ικανοποίηση της απαιτήσεως. Η INC είναι εταιρία με έδρα το Verneuil-en-Halatte, στη Γαλλία [7]. Σύμφωνα με τη διάταξη περί παραπομπής, η δραστηριότητα της INC συνίσταται στην είσπραξη απαιτήσεων και στην παροχή συμβουλών προς επιχειρήσεις και η εταιρία αυτή έχει εξουσιοδοτήσει πλήρως, τουλάχιστον για την παρούσα υπόθεση, τη διαχειρίστριά της Margarita Ramthun να προβεί στην αναγκαστική εκτέλεση και να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για λογαριασμό της Broede. Η Ramthun ήταν κατά τον κρίσιμο χρόνο (και συνεχίζει να είναι) κάτοικος Overath, στη Γερμανία. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ramthun πληροφόρησε το Δικαστήριο ότι, ενώ η INC παρέχει υπηρεσίες εισπράξεως απαιτήσεων στη Γερμανία μόνο στην Broede, παρέχει τις υπηρεσίες αυτές στη Γαλλία [8] τόσο σε Γάλλους όσο και σε αλλοδαπούς πελάτες.

6. Στις 6 Ιουνίου 1994 η Ramthun υπέβαλε ενώπιον του Amtsgericht Hagen αίτηση αδείας κατασχέσεως στα χέρια του οφειλέτη. Το Amtsgericht απέρριψε την αίτηση αυτή με απόφαση της 23ης Αυγούστου 1994, με το σκεπτικό ότι η Ramthun δεν έχει την απαιτούμενη ικανότητα προς το δικολογείν, διότι, βάσει της γερμανικής νομοθεσίας, απαγορεύεται σε επιχειρήσεις εισπράξεως απαιτήσεων να παρίστανται οι ίδιες ως εκπρόσωποι τρίτων ενώπιον των δικαστηρίων. Το Amtsgericht έκρινε ότι η ρύθμιση αυτή ισχύει και για τις αλλοδαπές επιχειρήσεις εισπράξεως απαιτήσεων. Στις 31 Αυγούστου 1994 η Ramthun άσκησε ανακοπή ενώπιον του ενάτου πολιτικού τμήματος του Landgericht Dortmund (στο εξής: εθνικό δικαστήριο) κατά της αποφάσεως αυτής.

7 — Η INC είναι εγγεγραμμένη στο μητρώο εταιριών του tribunal de commerce (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου εμπορικών διαφορών) de Senlis, στη Γαλλία, υπό τον αριθμό 391 100 021 (93B185).

8 — Από τα προσκομισθέντα στο Δικαστήριο στοιχεία προκύπτει ότι στη Γαλλία δεν υπάρχει συγκεκριμένη νομική ρύθμιση των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων εισπράξεως απαιτήσεων.

7. Σύμφωνα με το εθνικό δικαστήριο, η ανακοπή αυτή αφορά κατ' ουσίαν το αν το άρθρο 1, παράγραφος 1, του RBerG μπορεί να εφαρμοστεί στην INC. Το εν λόγω δικαστήριο κρίνει ότι, βάσει της διατάξεως αυτής, οι δραστηριότητες όπως αυτές που ασκεί η INC κατ' επάγγελμα μπορούν να ασκούνται μόνο από πρόσωπα «στα οποία έχει χορηγηθεί άδεια προς τον σκοπό αυτό από την αρμόδια αρχή, η δε άδεια για τις επιχειρήσεις εισπράξεως απαιτήσεων, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, σημείο 5, του Rechtsberatungsgesetz καλύπτει μόνο την εξώδικη ικανοποίηση των απαιτήσεων». Το «κρίσιμο ζήτημα» κοινοτικού δικαίου το οποίο διέγνωσε το εθνικό δικαστήριο είναι αν η διάταξη αυτή δημιουργεί αθέμιτη διάκριση λόγω ιθαγενείας ή συνιστά περιορισμό της ελευθερίας παροχής υπηρεσιών που διασφαλίζεται με τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης. Κατά την άποψη του δικαστηρίου αυτού, στην παρούσα υπόθεση δεν συντρέχει αθέμιτη διάκριση, εφόσον η εφαρμογή της προσβαλλομένης εθνικής διατάξεως σε αλλοδαπές επιχειρήσεις εισπράξεως απαιτήσεων «φαίνεται να δικαιολογείται από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος (προστασία του δανειστή και του οφειλέτη καθώς και του γενικού συμφέροντος για εύρυθμη λειτουργία της δικαιοσύνης) [και] το γενικό συμφέρον δεν φαίνεται να έχει ληφθεί υπόψη από τις διατάξεις της νομοθεσίας του κράτους εγκαταστάσεως [δηλαδή τη Γαλλία], το συμφέρον δε αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί με λιγότερο αυστηρές ρυθμίσεις». Πάντως, επειδή το δικαστήριο ενώπιον του οποίου άσκησε την ανακοπή η Broede βάσει του άρθρου 568, παράγραφος 2, του ZPO είναι δικαστήριο τελευταίου βαθμού, αποφάσισε να υποβάλει τα ακόλουθα ερωτήματα στο Δικαστήριο:

«Αντιβαίνει προς το άρθρο 59 της Συνθήκης ΕΟΚ η εθνική νομοθετική ρύθμιση η οποία απαγορεύει σε επιχείρηση εγκατεστη-

μένη σε άλλο κράτος μέλος να επιδιώκει την κατόπιν δικαστικής αποφάσεως είσπραξη απαιτήσεων τρίτων, επειδή κατά την εθνική νομοθεσία τη δραστηριότητα αυτή μπορούν να ασκούν μόνον πρόσωπα τα οποία διαθέτουν ειδική άδεια των αρχών;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, ισχύει το ίδιο και στην περίπτωση που στη διαδικασία εισπράξεως εφαρμόζεται αποκλειστικώς και μόνον η εθνική νομοθεσία, για τον λόγο ότι οι διάδικοι της διαδικασίας αναγκαστικής εκτελέσεως έχουν την κατοικία τους στην ημεδαπή και ο εκτελεστός τίτλος είναι ημεδαπός;»

II — Υποβληθείσες στο Δικαστήριο παρατηρήσεις

8. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η Broede, ο οφειλέτης, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και η Επιτροπή. Προφορικές παρατηρήσεις ανέπτυξαν ο οφειλέτης, η Γερμανία και η Επιτροπή.

III — Εξέταση των υποβληθέντων ερωτημάτων

9. Το κύριο ζήτημα που ανακύπτει με το πρώτο ερώτημα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο αφορά το αν συμβιβάζεται προς το κοινοτικό δίκαιο το γεγονός ότι στη Γερμανία δεν αναγνωρίζεται ικανότητα προς το δικολογείν στις επιχειρήσεις εισπράξεως απαιτήσεων κατά τις ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων διαδικασίες που αφορούν την αναγκαστική εκτέλεση προς ικανοποίηση των απαιτήσεων των πελατών τους. Το δεύτερο ερώτημα προϋποθέτει καταφατική απάντηση στο πρώτο και ερωτάται αν η απάντηση παραμένει καταφατική στην περίπτωση όπου και οι δύο διάδικοι κατά την ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου διαδικασία είναι κάτοικοι του ιδίου κράτους μέλους και ο εκτελεστός τίτλος, ο οποίος είναι το αντικείμενο της διαδικασίας αναγκαστικής εκτελέσεως, είναι ημεδαπός.

10. Πρώτον, κατά την άποψή μου, είναι σκόπιμο να εξεταστεί εάν η προφανώς στενή σχέση της Ramthun προς τη Γερμανία στην παρούσα υπόθεση αποκλείει, από την άποψη της εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, την ύπαρξη οιουδήποτε πραγματικά διακρατικού στοιχείου. Δεύτερον, είναι αναγκαίο να εξεταστεί μήπως η κατάσταση στην οποία αναφέρεται η παρούσα προδικαστική παραπομπή αφορά μάλλον τις διατάξεις της Συνθήκης περί ελευθερίας εγκαταστάσεως και όχι την ελευθερία παροχής υπηρεσιών. Τα δύο αυτά ζητήματα έχουν τεθεί ρητώς από την Επιτροπή και τη Γερμανική Κυβέρνηση. Τρίτον, θα ασχοληθώ με τα ζητήματα ουσίας που θέτουν τα υποβληθέντα ερωτήματα.

A — *Ως προς την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου*

11. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, για την εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων απαιτείται επαρκής σύνδεσμος μεταξύ των πραγματικών περιστατικών και του προβαλλομένου βάσει του κοινοτικού δικαίου δικαιώματος, δηλαδή κάποιο διακρατικό στοιχείο. Έτσι, με την απόφαση, παραδείγματος χάρη, της 28ης Μαρτίου 1979, υπόθεση 175/78, Saunders, το Δικαστήριο έκρινε, στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, ότι οι κρίσιμες διατάξεις της Συνθήκης «δεν μπορούν να εφαρμοστούν σε καθαρά εσωτερικές καταστάσεις ενός κράτους μέλους, δηλαδή όταν δεν υπάρχει κάποιο στοιχείο που να τη συνδέει με μια οποιαδήποτε από τις καταστάσεις τις οποίες ρυθμίζει το κοι-

νοτικό δίκαιο» [9]. Η προϋπόθεση αυτή ισχύει mutatis mutandis για τις διατάξεις της Συνθήκης περί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, οι οποίες μπορούν να εφαρμοστούν μόνον εάν οι εν λόγω υπηρεσίες «έχουν διασυνοριακό χαρακτήρα» [10]. Όπως ανέφερε ο γενικός εισαγγελέας Jacobs στην υπόθεση Alpine Investments, «διασυνοριακός χαρακτήρας υφίσταται όταν ο προμηθευτής και ο αποδέκτης των υπηρεσιών είναι εγκατεστημένοι σε διαφορετικά κράτη μέλη» [11]. Εάν, στην παρούσα υπόθεση, η κατάσταση είναι, όπως προκύπτει από τη διάταξη περί παραπομπής, ότι η Broede «εκπροσωπείται από» [12] την INC κατά τη διαδικασία εισπράξεως της απαιτήσεως ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και ότι η INC δεν ασκεί τις δραστηριότητές της άνευ ανταλλάγματος, δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι τίθεται ζήτημα παροχής «διασυνοριακής» υπηρεσίας υπό την έννοια του άρθρου 59 της Συνθήκης.

12. Η Επιτροπή στις γραπτές και προφορικές παρατηρήσεις της, υποστηριχθείσα επί του σημείου αυτού από τη Γερμανική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, εξέφρασε επιφυλάξεις ως προς το αν πράγματι υφίσταται κοινοτικό στοιχείο στην παρούσα υπόθεση. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή διερωτάται μήπως η Ramthun, Γερμανίδα υπήκοος και κάτοικος Γερμανίας, εκπροσωπεί στην πραγματικότητα την Broede ως *δικό της* πελάτη, παρά το ότι διατείνεται ότι ενεργεί για λογαριασμό της INC. Επί του θέματος αυτού, ο εκπρόσωπος της Γερμανικής Κυβερνήσεως επισήμανε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι, σύμφωνα με τη γερμανική νομοθεσία, ο διαχειριστής εταιρίας περιορισμένης ευθύνης έχει αυτομάτως το δικαίωμα να εκπροσωπεί την εταιρία ενώπιον δικαστηρίων. Κατ' αυτόν, η INC, εξουσιοδοτώντας ρητά τη Ramthun να ενεργεί για λογαριασμό της, είτε ενήργησε βάσει εσφαλμένης ερμηνείας της γερμανικής νομοθεσίας είτε χορήγησε στην πραγματικότητα περιορισμένη πληρεξουσιότητα στη Ramthun. Πάντως, κατά την άποψή μου, δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο να διαλύσει τις αμφιβολίες αυτές. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η κατανομή αρμοδιοτήτων επί των αιτήσεων εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως βάσει του άρθρου 177 της Συνθήκης επιτάσσει στο Δικαστήριο να «[περιορίζεται] να συναγάγει από το γράμμα και το πνεύμα της Συνθήκης την έννοια των κοινοτικών κανόνων, ενώ η εφαρμογή στη συγκεκριμένη υπόθεση των ερμηνευθέντων κανόνων (...) [εναπόκειται στο] εθνικό δικαστήριο» [13]. Συνεπώς, στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να κρίνει προσηκόντως τα πραγματικά περιστατικά και να εφαρμόζει την ερμηνεία που έχει δώσει το Δικαστήριο στις κρίσιμες για την υπόθεση διατάξεις του κοινοτικού δικαίου. Εάν το εθνικό δικαστήριο κρίνει ότι στην παρούσα υπόθεση η Ramthun ενεργεί στην πραγματικότητα για δικό της λογαριασμό και όχι για λογαριασμό της INC, δεν θα υπάρχει διακριτικό στοιχείο βάσει του οποίου η υπόθεση θα ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης και το εθνικό δικαστήριο θα είναι αρμόδιο να κρίνει επί της ασκηθείσας ενώπιόν του ανακοπής αποκλειστικά βάσει της γερμανικής νομοθεσίας. Το εθνικό δικαστήριο όμως δεν υπέβαλε την παρούσα προδικαστική αίτηση επί της βάσεως αυτής. Το Δικαστήριο δεν πρέπει να θέσει ζήτημα καλής πίστεως των διαδίκων, η οποία δεν αμφισβητείται από το εθνικό δικαστήριο, εκτός αν πρόκειται για οφθαλμοφανή περίπτωση. Κατά την άποψή μου, το Δικαστήριο πρέπει να απαντήσει στα υποβληθέντα από το εθνικό

9 — Συλλογή τόμος 1979/1, σ. 637, σκέψη 11.

10 — Βλ. την απόφαση της 26ης Απριλίου 1988, υπόθεση 352/85, Bond van Adverteerders (Συλλογή 1988, σ. 2085, σκέψη 13).

11 — Απόφαση της 10ης Μαΐου 1995, υπόθεση C-384/93, Συλλογή 1995, σ. I-1141, σημείο 27 των προτάσεων.

12 — Το πρωτότυπο γερμανικό κείμενο αναφέρει «vertreten durch».

13 — Βλ., π.χ., απόφαση της 27ης Μαρτίου 1963, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 28/62, 29/62 και 30/62, Da Costa κ.λπ. (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 891).

δικαστήριο ερωτήματα θεωρώντας ότι ανακύπτει όντως ζήτημα εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου.

Β — *Οι κρίσιμες για την υπόθεση διατάξεις της Συνθήκης*

13. Η Επιτροπή, υποστηριχθείσα και πάλι από τη Γερμανική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, εκφράζει επίσης αμφιβολίες ως προς το αν τα ζητήματα που τίθενται με την αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορούν στην πραγματικότητα τις διατάξεις της Συνθήκης περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, όπως υποθέτει το εθνικό δικαστήριο, και όχι τις διατάξεις περί της ελευθερίας εγκαταστάσεως. Η Επιτροπή, αναφερόμενη συγκεκριμένα στην υπόθεση Van Binsbergen [14], ισχυρίζεται ότι, αν οι δραστηριότητες της Ramthun στη Γερμανία για λογαριασμό της INC συνιστούν, στην πραγματικότητα, μόνιμη παρουσία της επιχειρήσεως αυτής στη Γερμανία, οι αρμόδιες εθνικές αρχές θα είχαν το δικαίωμα να εφαρμόζουν τους κανόνες αυτούς στην INC, για να ματαιώσουν οποιαδήποτε απόπειρα να χρησιμοποιηθεί το άρθρο 59 προς αποφυγή της εφαρμογής των επαγγελματικών κανόνων που υπαγορεύονται από το γενικό συμφέρον.

14. Κατά πάγια νομολογία, προκειμένου «να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο που του υπέβαλε προδικαστικό ερώτημα λυσιτελή απάντηση, το Δικαστήριο μπορεί να χρειαστεί να λάβει υπόψη του κανόνες κοινοτικού δικαίου, τους οποίους ο εθνικός δικαστής δεν αναφέρει στο κείμενο του ερωτήματός του. Αντιθέτως, στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να κρίνει κατά πόσο ο κοινοτικός κανόνας, όπως έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 177, έχει εφαρμογή στην περίπτωση την οποία καλείται να εκτιμήσει» [15]. Βάσει των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, η Επιτροπή και η Γερμανική Κυβέρνηση καταλήγουν να υποθέτουν ότι η δήθεν εγκατάσταση της INC στη Γαλλία μπορεί να μη συνιστά παρά μόνο το μέσο διά του οποίου η INC αποπειράται να αποφύγει την εφαρμογή στην περίπτωσή της των επιταγών του RBerG. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο εκπρόσωπος της Επιτροπής δήλωσε ότι η Επιτροπή επαφίεται στο Δικαστήριο για την εξακρίβωση του αν οι υποψίες αυτές είναι βάσιμες. Η απόφαση αυτή του Δικαστηρίου μπορεί να ληφθεί μόνον βάσει προσηκουσών διαπιστώσεων σε σχέση με τα πραγματικά περιστατικά, για τις οποίες αρμόδιο είναι αποκλειστικώς το εθνικό δικαστήριο, πράγμα που σημαίνει ότι το Δικαστήριο μπορεί να παράσχει μόνον τα κριτήρια ερμηνείας που θα πρέπει να εφαρμόσει το εθνικό δικαστήριο [16].

15. Οι διατάξεις των κεφαλαίων της Συνθήκης που αφορούν το δικαίωμα εγκαταστάσεως και το δικαίωμα παροχής υπηρεσιών «αλληλοαποκλείονται», το δε κεφάλαιο περί παροχής υπηρεσιών μπορεί να εφαρμοστεί μόνον εάν δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις σχετικά με το δικαίωμα εγκαταστάσεως, δηλαδή τα άρθρα 59 και 60 είναι επικουρικά σε σχέση με τις διατάξεις που αφορούν το δικαίωμα εγκαταστάσεως [17]. Αν το εθνικό δικαστήριο καταλήξει στο ότι η INC χρησιμοποιεί την ιδιωτική κατοικία της Ramthun στη Γερμανία προκειμένου «να συμμετέχει, με σταθερό και συνεχή τρόπο, στην οικονομική ζωή άλλου κράτους μέλους εκτός του κράτους προελεύσεώς της και να αποκομίζει συνεχώς οφέλη», θα πρέπει να κατατάξει τα πραγματικά περιστατικά της παρούσας υποθέσεως ως εμπίπτοντα στην «πολύ ευρεία» έννοια που προσδίδει η Συνθήκη στον όρο «εγκατάσταση» [18]. Το μόνο στοιχείο που διαθέτει το Δικαστήριο είναι ότι έξι φορές

14 — Απόφαση της 3ης Δεκεμβρίου 1974, υπόθεση 33/74 (Συλλογή τόμος 1974, σ. 513).

15 — Απόφαση της 20ής Μαρτίου 1986, υπόθεση 35/85, Tissier (Συλλογή 1986, σ. 1207, σκέψη 9).

16 — Βλ., π.χ., απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 1989, υπόθεση C-150/88, Parfümerie-Fabrik 4711 (Συλλογή 1989, σ. 3891, σκέψη 12).

17 — Βλ., π.χ., απόφαση της 30ής Νοεμβρίου 1995, υπόθεση C-55/94, Gebhard (Συλλογή 1995, σ. I-4165, σκέψεις 20 και 23).

18 — Βλ., υπόθεση Gebhard, σκέψη 25.

μεταξύ της 2ας Φεβρουαρίου 1994 και της 8ης Μαΐου 1994 η INC ανέλαβε δραστηριότητες εισπράξεως απαιτήσεων στη Γερμανία για λογαριασμό της Broede και ότι, σύμφωνα με τη Ramthun, η INC έχει και άλλους αλλοδαπούς πελάτες, ορισμένοι εκ των οποίων είναι Γερμανοί. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει εάν οι υπηρεσίες της INC στη Γερμανία παρέχονται σε τόσο αραιά χρονικά διαστήματα, ώστε να πρέπει να θεωρηθεί ότι παρέχονται επί προσωρινής βάσεως. Πάντως, το εθνικό δικαστήριο πρέπει να εφαρμόσει τα παρασχεθέντα από το Δικαστήριο κριτήρια. Θα πρέπει να λάβει υπόψη, συγκεκριμένα, την απόφανση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Gebhard ότι «(...) ο προσωρινός χαρακτήρας των (...) δραστηριοτήτων πρέπει να εκτιμηθεί όχι μόνο σε σχέση με τη διάρκεια της παροχής, αλλά και σε σχέση με τη συχνότητα, περιοδικότητα ή συνέχειά της» [19].

16. Συνεπώς, είναι σαφές ότι, όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών κατά το άρθρο 59 της Συνθήκης, «ο προσωρινός χαρακτήρας της παροχής δεν αποκλείει τη δυνατότητα του παρέχοντος τις υπηρεσίες, κατά την έννοια της Συνθήκης, να διαθέτει στο κράτος μέλος υποδοχής ορισμένη υποδομή (συμπεριλαμβανομένης πλήρους εγκαταστάσεως γραφείου), στο μέτρο που η υποδομή αυτή είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση της εν λόγω παροχής» [20]. Η Ramthun γνωστοποίησε στο Δικαστήριο ότι η πλειοψηφία των πελατών της INC είναι Γάλλοι και ότι η INC διαθέτει γραφείο στη Γαλλία. Δεν νομίζω ότι, βάσει των στοιχείων της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, η υπόθεση θα πρέπει να εξεταστεί υπό άλλο πρίσμα εκτός του άρθρου 59.

17. Το ουσιώδες ερώτημα είναι εάν μια απαγόρευση όπως αυτή που περιλαμβάνεται στη γερμανική νομοθεσία συνιστά αδικαιολόγητο περιορισμό της ελευθερίας παροχής των υπηρεσιών που συνίστανται στην είσπραξη απαιτήσεων.

Γ — Ως προς την ελεύθερη παροχή διασυνοριακών υπηρεσιών εισπράξεως απαιτήσεων

1) *Οι συναφείς περιορισμοί*

18. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία (πράγμα που άλλωστε δέχονται στην παρούσα υπόθεση τόσο το εθνικό δικαστήριο όσο και η Γερμανική Κυβέρνηση) ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, του RBerG συνιστά εκ πρώτης όψεως περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών αντίθετο προς το άρθρο 59. Το Δικαστήριο δέχεται παγίως ότι «το άρθρο 59 της Συνθήκης επιτάσσει όχι μόνο την κατάργηση κάθε δυσμενούς διακρίσεως έναντι του παρέχοντος υπηρεσίες λόγω της ιθαγένειάς του, αλλά και την κατάργηση κάθε περιορισμού, ακόμη και αν αυτός εφαρμόζεται αδιακρίτως τόσο στους ημεδαπούς παρέχοντες υπηρεσίες όσο και σ' αυτούς των άλλων κρατών μελών, οσάκις μπορεί να παρεμποδίσει, να παρενοχλήσει ή να καταστήσει λιγότερο ελκυστικές τις δραστηριότητες του παρέχοντος υπηρεσίες όταν αυτός είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος, όπου νομίμως παρέχει ανάλογες υπηρεσίες» [21]. Στην παρούσα υπόθεση είναι σαφές, ιδιαίτερα από τις παρατηρήσεις που ανέπτυξε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η Γερμανική Κυβέρνηση, ότι υφίστανται πράγματι δύο αυτοτελείς περιορισμοί στον RBerG, οι οποίοι περιστέλλουν την ελευθερία των επιχειρήσεων εισπράξεως απαιτήσεων να παρέχουν τις υπηρεσίες τους κατ' επάγγελμα στη Γερμανία: πρώτον, η υποχρέωση κατοχής αδείας χορηγουμένης από τις αρμόδιες τοπικές αρχές προς άσκηση εξωδικαστικών δραστηριοτήτων εισπράξεως

19 — Βλ. απόφαση Gebhard, σκέψη 27· βλ. επίσης τη λεπτομερή ανάπτυξη του ζητήματος αυτού στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Léger, συγκεκριμένα στις παραγράφους 32 έως 38.

20 — Όπ.π.

21 — Βλ., π.χ., απόφαση της 28ης Μαρτίου 1996, υπόθεση C-272/94, Guiot (Συλλογή 1996, σ. I-1905).

απαιτήσεων· δεύτερον, η απαγόρευση επιδιώξεως δικαστικής ικανοποιήσεως απαιτήσεων χωρίς την πρόσληψη δικηγόρου [22]. Το μη αμφισβητούμενο δε γεγονός ότι οι περιορισμοί αυτοί δεν δημιουργούν διακρίσεις δεν έχει αποφασιστική σημασία.

19. Παραδείγματος χάριν, με την απόφαση Säger, το Δικαστήριο έκρινε ότι η νομοθεσία κράτους μέλους που εξαρτά την παροχή ορισμένων υπηρεσιών «εκ μέρους επιχειρήσεως, που είναι εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος, από τη χορήγηση διοικητικής αδείας, που προϋποθέτει την κατοχή ορισμένων επαγγελματικών προσόντων, συνιστά περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, κατά την έννοια του άρθρου 59 της Συνθήκης» [23]. Στην υπόθεση Säger το Δικαστήριο ασχολήθηκε ακριβώς με το γεγονός ότι, βάσει του ιδίου άρθρου του RBerG, δικαίωμα κατ' επάγγελμα παροχής ορισμένων συνήθων υπηρεσιών ελέγχου των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας έχουν μόνον οι δικηγόροι και οι σύμβουλοι σε θέματα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Νομίζω ότι οι επίμαχοι περιορισμοί στην παρούσα υπόθεση εμπίπτουν στην απαγόρευση του άρθρου 59. Εντούτοις, καθώς οι περιορισμοί αυτοί ισχύουν εξίσου για τις γερμανικές και τις αλλοδαπές επιχειρήσεις εισπράξεως απαιτήσεων, είναι αναγκαίο να εξεταστεί εάν παρ' όλα αυτά δικαιολογούνται.

2) *Η δικαιολόγηση*

20. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση όλοι συμφώνησαν ότι το εθνικό δικαστήριο διατύπωσε εσφαλμένα το πρώτο του ερώτημα, αναφερόμενο στην ανάγκη υπάρξεως ειδικών επισήμων αδειών για την παροχή υπηρεσιών εισπράξεως απαιτήσεων κατόπιν δικαστικής αποφάσεως· πρόκειται φυσικά για την επιβαλλόμενη από τον RBerG υποχρέωση στα πρόσωπα που παρέχουν εξωδικαστικές υπηρεσίες, ενώ δικαίωμα παροχής υπηρεσιών για την κατόπιν δικαστικής αποφάσεως είσπραξη έχουν μόνον οι δικηγόροι, επιχειρήσεις δε όπως η INC δεν μπορούν να λαμβάνουν άδεια παροχής των υπηρεσιών αυτών. Η κατ' επάγγελμα παροχή τέτοιου είδους υπηρεσιών εισπράξεως απαιτήσεων κατόπιν δικαστικής αποφάσεως δεν επιτρέπεται ούτε από τον ZPO ούτε από τον RBerG και, επομένως, δεν ανακύπτει το ζήτημα αν οι αρμόδιες γερμανικές αρχές μπορούν νομίμως να υποχρεώνουν επιχειρήσεις όπως η INC να λαμβάνουν άδεια για την παροχή υπηρεσιών εξωδικαστικής ικανοποιήσεως απαιτήσεων [24]. Κατά τη γνώμη μου, το μοναδικό ζήτημα κοινοτικού δικαίου το οποίο πράγματι ανακύπτει είναι αν η απαγόρευση στη Γερμανία παροχής υπηρεσιών εισπράξεως απαιτήσεων κατόπιν δικαστικής αποφάσεως από οποιονδήποτε ο οποίος δεν είναι δικηγόρος μπορεί να δικαιολογείται «από επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος» [25].

α) Υποβληθείσες στο Δικαστήριο παρατηρήσεις

21. Στις γραπτές παρατηρήσεις της, η Broede αναφέρει ότι ένα κράτος μέλος δεν μπορεί, χωρίς να μειώνει την πρακτική αποτελεσματικότητα των διατάξεων της Συνθήκης περί της ελεύθερης παροχής

22 — Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, επισημάνθηκε από τη Γερμανική Κυβέρνηση ότι ο δικηγόρος δεν απαιτείται να είναι οπωσδήποτε Rechtsanwalt, αλλά μπορεί να είναι δικηγόρος άλλου κράτους μέλους παρέχων τις υπηρεσίες του στη Γερμανία σύμφωνα με την οδηγία 77/249/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1977, περί διευκολύνσεως της πραγματικής ασκήσεως της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών από δικηγόρους (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 249, στο εξής: οδηγία 77/249).

23 — Απόφαση της 25ης Ιουλίου 1991, υπόθεση C-76/90 (Συλλογή 1991, σ. I-4221, σκέψη 14).

24 — Συνεπώς, δεν πρόκειται να εκφράσω γνώμη περί του εάν, παραδείγματος χάριν, δικαιολογείται η εφαρμογή των κριτηρίων που διατυπώνονται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του RBerG επί επιχειρήσεως εισπράξεως απαιτήσεων, η οποία είναι εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος.

25 — Βλ. απόφαση Alpine Investments, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 11 ανωτέρω, σκέψη 44.

υπηρεσιών, να εξαρτά την παροχή υπηρεσιών επί του εδάφους του από επιχείρηση εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος από την πλήρωση όλων των προϋποθέσεων που ισχύουν για τις επιχειρήσεις τις εγκατεστημένες στο κράτος αυτό. Υποστηρίζει ότι ούτε επιτακτικοί λόγοι αφορώντες την προστασία των καταναλωτών ούτε η εύρυθμη λειτουργία του δικαστικού συστήματος δικαιολογούν τους περιορισμούς του άρθρου 1, παράγραφος 1, του RBerG. Ισχυρίζεται ότι οι στόχοι αυτοί μπορούν εξίσου να επιτευχθούν με λιγότερο περιοριστικά μέσα. Όσον αφορά το συμφέρον του δανειστή, η Broede υποστηρίζει ότι, αντί να απαιτούν από τον παρέχοντα υπηρεσίες αλλοδαπό να λαμβάνει άδεια, οι αρμόδιες γερμανικές αρχές θα πρέπει να δέχονται πιστοποιητικό εντιμότητας ή φερεγγυότητας εκδοθέν από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο παρέχων τις υπηρεσίες. Δεύτερον, η Broede υποστηρίζει ότι η εύρυθμη λειτουργία της δικαιοσύνης στο κράτος μέλος υποδοχής μπορεί να διασφαλίζεται αν οι αρχές του κράτους αυτού απαιτούν απλώς από την αλλοδαπή επιχείρηση παροχής υπηρεσιών εισπράξεως απαιτήσεων τον διορισμό αντικλήτου για την επίσημη νομική αλληλογραφία.

22. Η Επιτροπή υποστηρίζει και αυτή ότι η εθνική νομοθεσία συνιστά αδικαιολόγητο περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Υποστηρίζει ότι, υπό τις συνθήκες της παρούσας υποθέσεως, οι περιορισμοί πρέπει να είναι αντικειμενικά αναγκαίοι για τη διασφάλιση της τηρήσεως των επαγγελματικών κανόνων και την προστασία του αποδέκτη των υπηρεσιών, χωρίς να βαίνουν πέραν των αυστηρώς επιβεβλημένων ορίων. Σύμφωνα με την Επιτροπή, πρόκειται για ζήτημα κοινοτικού δικαίου και το Δικαστήριο δεν θα πρέπει να θεωρήσει ότι δεσμεύεται από τις κρίσεις του εθνικού δικαστηρίου.

23. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, εφόσον, σύμφωνα με τη γερμανική νομοθεσία, για την υποβολή αιτήσεως αδείας κατασχέσεως δεν απαιτείται, βάσει του άρθρου 79 του ZPO, η πρόσληψη δικηγόρου και συνεπώς οι δανειστές μπορούν να υποβάλλουν τις αιτήσεις αυτές είτε οι ίδιοι προσωπικώς είτε εκπροσωπούμενοι από *μη επαγγελματίες* συμβούλους, τους οποίους έχουν εξουσιοδοτήσει, ζητώντας τη βοήθεια, εν ανάγκη, των υπηρεσιών της γραμματείας του δικαστηρίου, δεν υπάρχει κανείς δικαιολογητικός λόγος για την απαγόρευση που επιβάλλεται στις πεπειραμένες επιχειρήσεις εισπράξεως απαιτήσεων να ενεργούν για λογαριασμό των δανειστών. Επιπλέον, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το συμφέρον της ορθής απονομής της δικαιοσύνης δεν δικαιολογεί την απαγόρευση, αφού, εάν αυτοί οι υπάλληλοι των δικαστηρίων υποχρεούνται να βοηθούν τους δανειστές οι οποίοι μπορεί να αγνοούν εντελώς τη συναφή νομοθεσία και τις σχετικές διαδικασίες, θα είναι οπωσδήποτε ευκολότερο γι' αυτούς να διεκπεραιώνουν τις αιτήσεις των επιχειρήσεων οι οποίες προβαίνουν κατ' επάγγελμα στην είσπραξη απαιτήσεων. Κατά την άποψη της Επιτροπής, μια γενική απαγόρευση όπως του RBerG είναι δυσανάλογη σε σχέση με τον επιδιωκόμενο στόχο.

24. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, όταν το Δικαστήριο υπέβαλε το ερώτημα γιατί η δυνατότητα αυτή πρέπει να προσφέρεται σε γαλλικές επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών εισπράξεως απαιτήσεων στη Γερμανία, ενόσω οι ανταγωνίστριες γερμανικές επιχειρήσεις υποχρεούνται να προσλαμβάνουν δικηγόρο, η Επιτροπή αναφέρθηκε στην υποτιθέμενη αντίφαση της γερμανικής νομοθεσίας, σύμφωνα με την οποία τον δανειστή μπορεί να εκπροσωπεί όχι μόνο δικηγόρος, αλλά και οποιοσδήποτε ασκεί μη επαγγελματικώς τις δραστηριότητές του. Σύμφωνα με την Επιτροπή, ο σκοπός που επιδιώκει στην πραγματικό-

τητα η εθνική νομοθεσία είναι η προστασία του μονοπωλίου των δικηγόρων· το γεγονός ότι οι δικηγόροι υπόκεινται σε κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας και αποτελούν λειτουργούς της δικαιοσύνης δεν μπορεί να σημαίνει ότι η προστασία του καταναλωτή ή του νομικού συστήματος επιτάσσει να απαγορεύεται πλήρως η παροχή υπηρεσιών εισπράξεως απαιτήσεων κατόπιν δικαστικής αποφάσεως από μη γερμανικές επιχειρήσεις εισπράξεως απαιτήσεων. Η Επιτροπή αναγνώρισε ότι, λόγω ελλείψεως εναρμονισμένης κοινοτικής ρυθμίσεως, πρέπει να γίνει δεκτή η δυσμενής διάκριση σε βάρος των γερμανικών επιχειρήσεων εισπράξεως απαιτήσεων την οποία θα συνεπαγόταν η μη εφαρμογή της απαγορεύσεως του RBerG επί των υπηρεσιών που παρέχονται ευκαιριακώς στη Γερμανία από επιχειρήσεις οι οποίες επιτρέπεται να τις παρέχουν σε άλλο κράτος μέλος. Η έλλειψη όμως τέτοιας ρυθμίσεως δεν δικαιολογεί την απαγόρευση ελεύθερης παροχής υπηρεσιών από αλλοδαπές επιχειρήσεις εισπράξεως απαιτήσεων.

25. Η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει, συμφωνώντας σε γενικές γραμμές με τον οφειλέτη, ότι οι περιορισμοί του RBerG δικαιολογούνται από τις ρητές επιταγές προστασίας οφειλέτη και δανειστή και από το γενικό συμφέρον για την εύρυθμη λειτουργία της δικαιοσύνης. Συγκεκριμένα, η Γερμανική Κυβέρνηση αναφέρεται στην υπόθεση Säger όπου, κατά την άποψή της, το Δικαστήριο αναγνώρισε ρητώς το κύρος εθνικής νομοθεσίας η οποία αποβλέπει στην προστασία των αποδεκτών των υπηρεσιών από τη ζημία που μπορεί να υποστούν λόγω νομικών συμβουλών που τους παρέχουν πρόσωπα μη διαθέτοντα τα ανάλογα προσόντα [26]. Σύμφωνα με τη Γερμανική Κυβέρνηση, η πολυπλοκότητα των διαδικασιών για τη δικαστική ικανοποίηση των απαιτήσεων, η πληθώρα των τρόπων αναγκαστικής εκτελέσεως και οι συχνά διαφορετικές συνέπειές τους τόσο για τον δανειστή όσο και για τον οφειλέτη, σε συνδυασμό με την ανάγκη διασφαλίσεως του ανήκοντος στο κράτος μονοπωλίου καταναγκασμού, δικαιολογούν τους περιορισμούς.

26. Το άρθρο 79 του ZPO δεν είναι ασυμβίβαστο με την πολιτική αυτή. Δεν αφορά την παροχή νομικών συμβουλών σε τρίτους αλλά, απλώς, την πολιτική δικονομία. Προς το συμφέρον των διαδίκων οι οποίοι μπορεί να μην διαθέτουν τα οικονομικά μέσα για να προσλάβουν δικηγόρο, το άρθρο αυτό αναγνωρίζει ότι σε ορισμένες υποθέσεις ενώπιον των κατωτέρων δικαστηρίων ο διάδικος αυτός μπορεί να παρίσταται ο ίδιος και να διενεργεί τις διαδικαστικές πράξεις αυτοπροσώπως, εφόσον στις περιπτώσεις αυτές διακυβεύεται μόνο το συμφέρον του διαδίκου αυτού και όχι τρίτου. Για την περαιτέρω διευκόλυνση των διαδίκων οι οποίοι βρίσκονται σε ένδεια ή επιθυμούν να αποφύγουν τα έξοδα, ο ZPO τους επιτρέπει επίσης να αναζητήσουν την αρωγή των μελών της οικογενείας τους ή φίλων οι οποίοι, από προηγούμενη εμπειρία ή άλλως πως, ενδέχεται να μπορούν να χειριστούν την υπόθεση καλύτερα απ' ό,τι ο διάδικος. Σύμφωνα με τη Γερμανική Κυβέρνηση, η ευχέρεια αυτή πρέπει να θεωρηθεί ως απλή προέκταση του δικαιώματος του διαδίκου να διενεργεί τις διαδικαστικές πράξεις αυτοπροσώπως και, επομένως, δεν προσομοιάζει με την εκ μέρους τρίτου ενεργούντος κατ' επάγγελμα εκπροσώπηση, η οποία ακριβώς ρυθμίζεται από τον RBerG. Οι υποθέσεις όπου ο διάδικος διενεργεί τις διαδικαστικές πράξεις αυτοπροσώπως συνιστούν εξαίρεση, πράγμα το οποίο, όπως υποστηρίζει η Γερμανική Κυβέρνηση, συνάδει με τον γενικό στόχο

26 — Η Γερμανία, παρόλον που δεν το αναφέρει ρητώς, είχε προφανώς υπόψη της κυρίως τη σκέψη 16. Βλ., περαιτέρω, την παράγραφο 28 κατωτέρω.

τόσο του RBerG όσο και του ZPO [27], δηλαδή την κατά το πλείστον εκπροσώπηση των διαδίκων από δικηγόρο.

β) Ανάλυση

27. Το Δικαστήριο κρίνει παγίως ότι «τα εθνικά μέτρα που ενδέχεται να παρακωλύσουν ή να καταστήσουν λιγότερο ελκυστική την άσκηση των θεμελιωδών ελευθεριών που διασφαλίζονται με τη Συνθήκη πρέπει να πληρούν τέσσερις προϋποθέσεις: να εφαρμόζονται κατά τρόπο μη δημιουργούντα διακρίσεις, να δικαιολογούνται από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος, να είναι κατάλληλα για την επίτευξη του επιδιωκομένου σκοπού και να μην είναι δεσμευτικά πέραν του βαθμού που είναι αναγκαίος για την επίτευξη του σκοπού αυτού» [28].

28. Με την απόφαση Reyners, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η άσκηση επαγγέλματος, όπως του δικηγορικού, εξακολουθεί να ρυθμίζεται από τη νομοθεσία των διαφόρων κρατών μελών [29]. Στη νομολογία του Δικαστηρίου αναγνωρίζεται ότι, «ελλείψει σχετικών κοινοτικών κανόνων, κάθε κράτος μέλος είναι ελεύθερο να ρυθμίζει την άσκηση του δικηγορικού επαγγέλματος στο έδαφός του» [30]. Το Δικαστήριο αναγνώρισε επίσης «τις ιδιομορφίες του δικηγορικού επαγγέλματος» [31]. Το στοιχείο αυτό προκύπτει κυρίως από το γεγονός ότι οι δικηγόροι υπόκεινται σε υποχρεώσεις όχι μόνον έναντι των πελατών τους αλλά επίσης και έναντι του δικαιοδοτικού συστήματος του κράτους εντός του οποίου είναι εγκατεστημένοι και, σε περίπτωση διασυνοριακής παροχής υπηρεσιών, έναντι του κράτους υποδοχής. Η τελευταία αυτή υποχρέωση διατυπώνεται με την οδηγία 77/249, η οποία επιτάσσει στους δικηγόρους που παρέχουν προσωρινώς υπηρεσίες σε άλλο κράτος μέλος «(...) να τηρούν τους επαγγελματικούς κανόνες του κράτους μέλους υποδοχής, παράλληλα με τις υποχρεώσεις οι οποίες τους επιβάλλονται στο κράτος μέλος προελεύσεως» [32]. Συναφώς, το Δικαστήριο έκρινε με την απόφαση Säger, όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών νομικών συμβουλών, ότι το γενικό συμφέρον που συνίσταται στην προστασία των αποδεκτών των εν λόγω υπηρεσιών «από τη ζημία που θα μπορούσαν να υποστούν λόγω νομικών συμβουλών που θα τους παρείχαν πρόσωπα μη έχοντα τα αναγκαία επαγγελματικά προσόντα ή το απαιτούμενο ήθος (...) δικαιολογεί τον περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών» [33].

29. Δεν έχω καμιά αμφιβολία ότι, προς το συμφέρον των αποδεκτών των νομικών υπηρεσιών, των τρίτων οι οποίοι θίγονται από την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών και της εύρυθμης λειτουργίας των εθνικών νομικών συστημάτων, τα κράτη μέλη

27 — Η Γερμανία παραθέτει το άρθρο 157 του ZPO, το οποίο (στην παράγραφο 1) αποκλείει τα πρόσωπα που εκπροσωπούν άλλους κατ' επάγγελμα, χωρίς να είναι δικηγόροι, από την προφορική διαδικασία και (στην παράγραφο 2) επιτρέπει στο δικαστήριο να αφαιρεί τον λόγο από τους διαδίκους, τους εκπροσώπους τους ή συμβούλους τους που δεν είναι μέλη δικηγορικού συλλόγου, όταν δεν έχουν την απαιτούμενη ικανότητα να αγορεύσουν.

28 — Βλ. απόφαση Gebhard, σκέψη 37.

29 — Απόφαση της 21ης Ιουνίου 1974, 2/74 (Συλλογή 1974, σ. 317, σκέψη 48). Σχέδιο οδηγίας περί του δικαιώματος εγκαταστάσεως των δικηγόρων βρίσκεται υπό συζήτηση σε πολιτικό επίπεδο στην Κοινότητα· βλ. COM(94) 572 τελικό, της 21ης Δεκεμβρίου 1994.

30 — Απόφαση της 12ης Ιουλίου 1984, 107/83, Klopp (Συλλογή 1984, σ. 2971, σκέψη 17).

31 — Όπ.π., σκέψη 20.

32 — Βλ. υποσημείωση 22 ανωτέρω, άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 77/249.

33 — Βλ. σκέψεις 16 και 17.

καταρχήν μπορούν, εφόσον δεν δημιουργούν διακρίσεις, να χορηγούν το δικαίωμα της κατ' επάγγελμα εκπροσωπήσεως τρίτων ενώπιον των δικαστηρίων τους στα πρόσωπα μόνο που διαθέτουν τα προσήκοντα επαγγελματικά προσόντα και το απαιτούμενο ήθος. Συνεπώς, το ζήτημα της παρούσας υποθέσεως είναι αν το μονοπώλιο υπέρ των δικηγόρων συνιστά προσήκον μέσο αφενός προς επίτευξη του θεμιτού εθνικού στόχου που συνίσταται στην προστασία των οφειλετών και δανειστών που εμπλέκονται σε διαδικασίες εισπράξεως απαιτήσεων και αφετέρου προς διασφάλιση αυτού καθαυτού του εθνικού νομικού συστήματος και, συγκεκριμένα, αν ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί με άλλα, λιγότερο περιοριστικά μέσα.

30. Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας Jacobs στις προτάσεις του στην υπόθεση Säger, «η απαιτούμενη δικαιολογία εξαρτάται από το είδος των υπηρεσιών και το είδος του περιορισμού» [34]. Αναφέρει ότι ο RBerG εξυπηρετεί διττό σκοπό· δηλαδή προφυλάσσει «τους ιδιώτες από ζημίες που μπορούν να προκληθούν σ' αυτούς λόγω του ότι έλαβαν νομική συμβουλή από μη εξειδικευμένα πρόσωπα» και προστατεύει «τον κλάδο των δικηγόρων κατά του αθέμιτου ανταγωνισμού αυτών των ανειδικεύτων προσώπων, τα οποία δεν υπόκεινται στους περιορισμούς συστηματοποιημένου επαγγέλματος» [35]. Στην παρούσα υπόθεση, όπου τίθεται το ζήτημα του δικαιώματος των μη δικηγόρων προς το δικολογείν, η ανάγκη προστασίας της εύρυθμης λειτουργίας της δικαιοσύνης πρέπει να προστεθεί στην ανησυχία που διατύπωσε με έμφαση ο γενικός εισαγγελέας Jacobs ότι «το κοινό πρέπει να προστατεύεται εξίσου από ανειδίκευτους ερασιτέχνες, οι οποίοι εμφανίζονται ως δικηγόροι, όπως και από τους κομπογιαννίτες που εμφανίζονται ως ιατροί» [36]. Όταν διακυβεύονται συμφέροντα τόσο θεμελιώδους σημασίας, νομίζω ότι επιβάλλεται μεγάλη σύνεση πριν τεθεί το ζήτημα της αναλογικότητας των αδιακρίτως εφαρμοζομένων εθνικών μέτρων βάσει του άρθρου 59 της Συνθήκης. Στην παρούσα υπόθεση, αντίθετα απ' ό,τι στην υπόθεση Säger, δεν τίθεται ζήτημα παροχής κατά το πλείστον συνηθισμένων, οιονεί νομικών υπηρεσιών «απλού χαρακτήρα» [37]. Περαιτέρω, αντίθετα απ' ό,τι στην υπόθεση Säger, οι εν λόγω υπηρεσίες ενδέχεται να παρέχονται συχνά σε «άτομα χωρίς ειδικές γνώσεις» [38], εφόσον δεν μπορεί να συναχθεί το τεκμήριο ότι οι δανειστές έμποροι είναι εξοικειωμένοι με το δίκαιο ή ότι όλοι οι πελάτες των επιχειρήσεων εισπράξεως απαιτήσεων είναι άτομα, τα χρέη των οποίων προέκυψαν από εμπορικές συναλλαγές.

31. Είμαι πεπεισμένος ότι η απαγόρευση που επιβάλλεται στις επιχειρήσεις εισπράξεως απαιτήσεων να επιδιώκουν την κατόπιν δικαστικής αποφάσεως είσπραξη των απαιτήσεων για λογαριασμό των πελατών τους συνιστά δικαιολογημένο, προσήκον και ανάλογο μέτρο, το οποίο εξυπηρετεί το επιτακτικό δημόσιο συμφέρον που συνίσταται στην προστασία οφειλετών και δανειστών και στη διασφάλιση της ομαλής

34 — Βλ. παράγραφο 28 των προτάσεων.

35 — Όπ.π., παράγραφος 31.

36 — Όπ.π., παράγραφος 32.

37 — Βλ. σκέψη 18.

38 — Βλ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Jacobs, παράγραφος 35.

λειτουργίας αυτής καθαυτής της δικαιοσύνης. Η Broede και η Επιτροπή επικεντρώνουν κατ' ουσίαν τους ισχυρισμούς τους ως προς τον δυσανάλογο χαρακτήρα της απαγορεύσεως του RBerG επί των συμφερόντων των δανειστών και της εύρυθμης λειτουργίας της δικαιοσύνης. Συμφώνως προς την Broede, παραδείγματος χάριν, θα αρκούσε η θέσπιση μέτρων διασφαλιζόντων την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των δανειστών για την περίπτωση κατά την οποία οι επιχειρήσεις εισπράξεως απαιτήσεων επιτυγχάνουν την πληρωμή εκ μέρους του οφειλέτη πριν πληρώσουν τον δανειστή. Το επιχείρημα αυτό δεν με πείθει. Ένα τέτοιο μέτρο θα είχε ως αποτέλεσμα, το πολύ, να προστατεύει τους δανειστές από επιχειρήσεις εισπράξεως απαιτήσεων που δεν θα είχαν κανέναν ενδοιασμό από οικονομική άποψη. Δεν θα παρείχε καμία προστασία στους δανειστές και στους οφειλέτες από τις ενδεχόμενες σοβαρές συνέπειες που θα είχε η ανικανότητα ή η έλλειψη εμπειρίας των επιχειρήσεων αυτών κατά την παροχή υπηρεσιών εισπράξεως απαιτήσεων κατόπιν δικαστικής αποφάσεως ούτε θα απέτρεπε τη διατάραξη του δικαιοδοτικού έργου που θα συνεπαγόταν η ανικανότητα αυτή.

32. Νομίζω ότι η Γερμανική Κυβέρνηση ορθώς αναφέρει ότι μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ, αφενός, της προσωπικής παραστάσεως ενός διαδίκου ενώπιον δικαστηρίου και, κατ' επέκταση, της προσωπικής αλλ' όχι κατ' επάγγελμα εκπροσωπήσεως του ιδιώτη αυτού από άλλον ιδιώτη και, αφετέρου, της κατ' επάγγελμα εκπροσωπήσεως των ιδιωτών αυτών από τρίτους ενώπιον δικαστηρίου. Πράγματι, σε ορισμένα κράτη μέλη οι ιδιώτες μπορούν να παρίστανται αυτοπροσώπως ανεξαρτήτως του βαθμού δικαιοδοσίας του επιληφθέντος δικαστηρίου [39]. Η μη ελεγχόμενη παροχή νομικών υπηρεσιών από μη έχοντα τα απαιτούμενα προσόντα πρόσωπα είναι άλλο ζήτημα. Οι κίνδυνοι που μπορεί να προκύψουν για την εύρυθμη λειτουργία και την απονομή της δικαιοσύνης είναι πολύ γνωστοί. Τα πιθανά θύματα των ατόμων που ασκούν τις δραστηριότητές τους κατ' αυτόν τον τρόπο χωρίς έλεγχο δεν είναι μόνον οι πελάτες τους, αλλά και οι αντίδικοί τους, τα δικαστήρια και το κοινωνικό σύνολο. Η ενδεχόμενη επιβάρυνση που προκύπτει για την ομαλή λειτουργία της δικαιοσύνης, όταν διάδικοι που βρίσκονται σε ένδεια επιδιώκουν (ή αντικρούουν) δικαστικώς την ικανοποίηση νομίμων αξιώσεων, είναι επιβάρυνση την οποία πολλά κράτη μέλη, αν όχι όλα, είναι διατεθειμένα να αποδεχθούν, τουλάχιστον μέχρις ορισμένου σημείου [40]. Εάν υποτεθεί, παρόλον ότι το Δικαστήριο δεν διαθέτει κανένα στοιχείο επ' αυτού, ότι η Γαλλία επιτρέπει σε επιχειρήσεις εισπράξεως απαιτήσεων να ζητούν, παραδείγματος χάριν, από τα αρμόδια γαλλικά δικαστήρια την έκδοση αδείας κατασχέσεως χωρίς να προσλαμβάνουν δικηγόρο, δεν νομίζω ότι το άρθρο 59 της Συνθήκης επιτάσσει στο γερμανικό

39 — Στο Ηνωμένο Βασίλειο και στην Ιρλανδία, παραδείγματος χάριν, τα φυσικά πρόσωπα μπορούν να παρίστανται αυτοπροσώπως μέχρι τους ανώτατους βαθμούς της δικαστικής ιεραρχίας, δηλαδή το House of Lords και το Supreme Court αντιστοίχως. Στην Ιρλανδία το δικαίωμα αυτό είναι συνταγματικά κατοχυρωμένο μεταξύ των μη απαριθμούμενων ατομικών δικαιωμάτων που διασφαλίζονται με το άρθρο 40, παράγραφος 3, του Συντάγματος· βλ., παραδείγματος χάριν, την απόφαση του δικαστή Kenny, στην υπόθεση Macauley κατά Minister for Posts and Telegraphs (1966) IR σ. 345. Τα νομικά πρόσωπα πρέπει πάντοτε, τουλάχιστον σύμφωνα με τον τρόπο που εφαρμόζεται το common law στην Αγγλία και την Ουαλία, την Ιρλανδία και τη Βόρεια Ιρλανδία, να εκπροσωπούνται από δικηγόρο· βλ. (τουλάχιστον για την Ιρλανδία) την απόφαση Battle κατά Irish Art Promotion Centre Ltd (1968) IR 252. Πάντως, τα φυσικά πρόσωπα δεν μπορούν, ούτε συμφώνως με το common law, όπως εφαρμόζεται στα εν λόγω νομικά συστήματα, ούτε, μέχρι σήμερα, βάσει του άρθρου 40, παράγραφος 3, του ιρλανδικού Συντάγματος, να διορίζουν άλλα φυσικά πρόσωπα για να τα εκπροσωπούν, κατ' επάγγελμα ή μη· βλ., παραδείγματος χάριν, την απόφαση του δικαστή Budd, μέλους του ιρλανδικού High Court, της 5ης Μαΐου 1992 στην υπόθεση P. M. L. B. κατά P. H. J.

40 — Πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 6, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως περί Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναγνωρίζει ρητώς μόνο το δικαίωμα του προσώπου «να υπερασπίζεται τον εαυτό του αυτοπροσώπως» επί υποθέσεων όπου του καταλογίζεται ποινική παράβαση.

νομικό σύστημα να διευκολύνει την κατ' επάγγελμα παροχή νομικών υπηρεσιών από επιχειρήσεις εισπράξεως απαιτήσεων εγκατεστημένες στη Γαλλία ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων. Το γεγονός ότι στο πλαίσιο ενός εθνικού νομικού συστήματος όπως το νομικό σύστημα της Γερμανίας τίθενται ευκαιριακώς οι υπηρεσίες (και ο χρόνος) των δικαστικών υπαλλήλων στη διάθεση ορισμένων διαδίκων δεν σημαίνει καθόλου, κατά την άποψή μου, ότι στους υπαλλήλους αυτούς πρέπει να επιβάλλεται η υποχρέωση να ελέγχουν τις δραστηριότητες των κατ' επάγγελμα ενεργουσών επιχειρήσεων εισπράξεως απαιτήσεων, ούτως ώστε όχι μόνο να διασφαλίζουν ότι οι επιχειρήσεις αυτές δεν παρέχουν πλημμελείς υπηρεσίες στους πελάτες τους, αλλά και να τις εμποδίζουν να παραπλανούν τα δικαστήρια ενώπιον των οποίων έχουν υποβληθεί αιτήσεις αναγκαστικής εκτελέσεως, λαμβανομένων υπόψη των συνεπειών που ενδεχομένως έχουν, ειδικά για τους οφειλέτες, οι άδειες κατασχέσεως που εκδίδονται βάσει πεπλανημένων ισχυρισμών.

33. Είμαι πεπεισμένος ότι το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται από τη συναφή νομολογία του Δικαστηρίου. Στην υπόθεση Van Binsbergen, η οποία αφορούσε την επαγγελματική παροχή νομικών υπηρεσιών εκ μέρους ενός μη δικηγόρου (του Kortmann) ενώπιον των αρμοδίων επί θεμάτων κοινωνικής ασφαλίσεως ολλανδικών δικαστηρίων, η εκπροσώπηση από «advocaat» (δικηγόρο) δεν ήταν υποχρεωτική. Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως εκείνης είναι συνεπώς εντελώς διαφορετικά από τα περιστατικά της παρούσας υποθέσεως, όπου μόνον δικηγόροι μπορούν να εκπροσωπούν κατ' επάγγελμα πελάτες στη Γερμανία. Στην απόφαση Van Binsbergen, είναι χαρακτηριστικό, κατά την άποψή μου, ότι το Δικαστήριο δέχτηκε τα εξής:

«Λαμβανομένης υπόψη της ιδιαίτερης φύσης της παροχής υπηρεσιών, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ασυμβίβαστες με τη Συνθήκης οι ειδικές απαιτήσεις που επιβάλλονται στον παρέχοντα υπηρεσίες και οφείλονται στην εφαρμογή επαγγελματικών κανόνων υπαγορευομένων από το γενικό συμφέρον — κυρίως κανόνων περί οργανώσεως, προσόντων, δεοντολογίας, ελέγχου και ευθύνης — ισχύουν δε για κάθε πρόσωπο εγκατεστημένο στο έδαφος του κράτους, όπου παρέχεται η υπηρεσία, καθόσον ο παρέχων την υπηρεσία θα διέφευγε από την εφαρμογή των κανόνων αυτών επειδή είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος.»

Καθώς οι δραστηριότητες συμβούλων όπως του Kortmann δεν υπέκειντο σε περιορισμό στις Κάτω Χώρες, το Δικαστήριο έκρινε ότι «η απαίτηση υπάρξεως κατοικίας στο έδαφος του κράτους αυτού συνιστά περιορισμό ασυμβίβαστο με τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης, όταν η καλή λειτουργία της δικαιοσύνης εξασφαλίζεται με λιγότερο πιεστικά μέτρα, όπως ο διορισμός αντικλήτου για τις ανάγκες των δικαστικών επιδόσεων».

34. Στην παρούσα υπόθεση, ο RBerG, όπως ερμηνεύεται από τα γερμανικά δικαστήρια, δεν επιβάλλει την εγκατάσταση στη Γερμανία των επιχειρήσεων που παρέχουν υπηρεσίες εισπράξεως απαιτήσεων, αλλά απλώς την υποχρέωση να προσλαμβάνουν δικηγόρο όταν αναλαμβάνουν την κατόπιν δικαστικής αποφάσεως είσπραξη απαιτήσεων για λογαριασμό των πελατών τους [41]. Οι δικηγόροι αυτοί, όπως δέχθηκε ρητώς η Γερμανική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεν χρειάζεται να είναι Γερμανοί δικηγόροι. Επομένως, μια επιχείρηση όπως η INC θα μπορούσε, παραδείγματος χάριν, να

41 — Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση έγινε ιδιαιτέρως μνεία μιας αποφάσεως του Bundesgerichtshof, της 7ης Νοεμβρίου 1995, με την οποία, όσον αφορά το άρθρο 12 του Γερμανικού Συντάγματος περί της ελευθερίας επαγγελματικής απασχολήσεως (Berufsfreiheit), η σχέση μεταξύ του άρθρου 3 του BRAO και του άρθρου 1 του RBerG ερμηνεύθηκε υπό την έννοια ότι επιτρέπεται ρητά στις επιχειρήσεις εισπράξεως απαιτήσεων να προσλαμβάνουν δικηγόρους για να τις επικουρούν κατά την είσπραξη απαιτήσεων κατόπιν δικαστικής αποφάσεως, εφόσον έχουν εξαρχής εξουσιοδοτηθεί από τον δανειστή προς είσπραξη του χρέους. Επομένως, οι επιχειρήσεις εισπράξεως απαιτήσεων νομιμοποιούνται ενεργητικώς προς τούτο — τους απαγορεύεται μόνον να διενεργούν αυτοπροσώπως και κατ' επάγγελμα τις διαδικαστικές πράξεις.

προσλάβει Γάλλο δικηγόρο, ο οποίος θα μετέβαινε στη Γερμανία για να υποβάλει τη σχετική αίτηση για λογαριασμό της εταιρίας αυτής. Συναφώς, νομίζω ότι είναι πρόσφορο να αναφερθεί ότι στην υπόθεση 427/85, Επιτροπή κατά Γερμανίας [42], το Δικαστήριο έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι η Γερμανία είχε παραβεί τις υποχρεώσεις που υπείχε από τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης και από την οδηγία 77/249, επειδή επέβαλλε στους μη Γερμανούς δικηγόρους, οι οποίοι παρείχαν υπηρεσίες στη Γερμανία, να ενεργούν από συμφώνου με δικηγόρο εγκατεστημένο στο γερμανικό έδαφος, ακόμη και στις περιπτώσεις στις οποίες η εκπροσώπηση από δικηγόρο δεν ήταν υποχρεωτική κατά το γερμανικό δίκαιο. Επομένως, είναι εσφαλμένο το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι το αποτέλεσμα της προϋποθέσεως που επιβάλλει ο RBerG είναι η στεγανοποίηση της γερμανικής αγοράς, η οποία αποβαίνει υπέρ των δικηγόρων και μόνο. Οι δικηγόροι άλλων κρατών μελών μπορούν να προσλαμβάνονται από τις γερμανικές ή τις αλλοδαπές επιχειρήσεις εισπράξεως απαιτήσεων, όταν οι επιχειρήσεις αυτές κρίνουν απαραίτητο να προσφύγουν ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων επ' ονόματι των πελατών τους δανειστών. Συνεπώς, οι μη γερμανικές επιχειρήσεις εισπράξεως απαιτήσεων δεν στερούνται τη δυνατότητα να παρέχουν πλήρεις υπηρεσίες εισπράξεως απαιτήσεων σε πελάτες, οι οφειλέτες των οποίων είναι κάτοικοι Γερμανίας.

35. Καθόσον ο RBerG σκοπεί να διαφυλάξει υπέρ των δικηγόρων της Κοινότητας το μονοπώλιο της κατ' επάγγελμα εκπροσωπήσεως των διαδίκων ενώπιον των δικαστηρίων στη Γερμανία, θεωρώ ότι, στο παρόν στάδιο εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, η διατήρηση του μονοπωλίου αυτού στο κράτος μέλος αυτό δικαιολογείται από λόγους δημοσίου συμφέροντος. Οι ασκούντες ενεργό δικηγορία δικηγόροι είναι εξειδικευμένοι επαγγελματίες, οι οποίοι ασκούν ανεξάρτητη δραστηριότητα και, όπως έχει κρίνει παγίως το Δικαστήριο, υποχρεούνται να μεριμνούν για τα συμφέροντα των πελατών τους καθώς και για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης, και, επομένως, υπόκεινται σε αυστηρούς κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας [43]. Η εφαρμογή των κανόνων αυτών στους δικηγόρους παρέχει ακριβώς την απαραίτητη εγγύηση ακεραιότητας και πείρας στους τελικούς καταναλωτές των νομικών υπηρεσιών (εν προκειμένω, στους δανειστές), στους οφειλέτες και στην έννομη τάξη. Επομένως, η απαγόρευση του RBerG είναι προσήκουσα και αναγκαία για τη διασφάλιση της προστασίας των συμφερόντων αυτών.

36. Δεν νομίζω ότι ο πρόσφορος χαρακτήρας της γερμανικής νομοθεσίας μειώνεται απλώς και μόνο επειδή ένα άλλο κράτος μέλος — στην παρούσα υπόθεση, η Γαλλία — δεν έχει προβεί στην ίδια νομοθετική επιλογή. Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο με την απόφαση Alpine Investments, στο πλαίσιο εθνικής νομοθεσίας προοριζομένης να προστατεύσει την καλή φήμη του εθνικού χρηματοοικονομικού τομέα, «το γεγονός ότι ένα κράτος μέλος προβλέπει λιγότερο αυστηρούς κανόνες σε σχέση με κάποιο άλλο δεν σημαίνει ότι οι κανόνες του δεύτερου αυτού κράτους παραβιάζουν την αρχή της αναλογικότητας και ότι, συνεπώς, είναι ασυμβίβαστοι προς το κοινοτικό δίκαιο» [44].

37. Συνεπώς, δεν νομίζω ότι οι διατάξεις της επίδικης γερμανικής νομοθεσίας στην παρούσα υπόθεση, οι οποίες προβλέπουν ότι υπηρεσίες εισπράξεως απαιτήσεων κατόπιν δικαστικής αποφάσεως μπορούν να παρέχουν μόνο δικηγόροι, είναι ασυμβίβαστες με το άρθρο 59 της Συνθήκης. Επομένως παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα.

42 — Απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 1988 (Συλλογή 1988, σ. 1123).

43 — Βλ., γενικώς, απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 1988, 292/86, Gullung (Συλλογή 1988, σ. 111).

44 — Βλ. σκέψη 51. Συμφωνώ με τον γενικό εισαγγελέα Jacobs ότι «διαφορετικά, ελλείψει κανόνων περί εναρμονίσεως, τα κράτη μέλη θα όφειλαν να ευθυγραμμίσουν τις νομοθεσίες τους προς εκείνη η οποία προβλέπει τους λιγότερο επαχθείς όρους» (παράγραφος 90 των προτάσεων).

IV — Συμπέρασμα

38. Συνεπώς, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει την ακόλουθη απάντηση στα ερωτήματα που υπέβαλε το Landgericht Dortmund:

«Δεν αντιβαίνει προς το άρθρο 59 της Συνθήκης ΕΚ η εθνική ρύθμιση η οποία εμποδίζει τις εγκατεστημένες στα άλλα κράτη μέλη επιχειρήσεις να προβαίνουν στην κατόπιν δικαστικής αποφάσεως είσπραξη απαιτήσεων τρίτων για τον λόγο ότι τη δραστηριότητα αυτή μπορούν να ασκούν, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, μόνο δικηγόροι.»